

De Experten en SAAMO

Federale
beleidsaanbevelingen
Energie

Wie zijn de Experten?

Met de Experten bundelt SAAMO (ervarings-)expertise van mensen in energiearmoede. Met vaste werkgroepen zoals een maandelijkse Expertenvergadering in Brussel. Maar ook vanuit individuele verhalen, kleine gesprekstafels en grote discussiefora in heel Vlaanderen. Vanuit die (ervarings-)expertise volgen mensen in armoede, opbouwwerkers en medestanders samen het energie- en klimaatbeleid op, komen we op voor de rechten van de meest kwetsbaren en ijveren we voor een volwaardige en rechtvaardige deelname aan de energietransitie.

Met onze beleidsaanbevelingen voor de federale verkiezingen vragen we beleidsmakers een sociaal rechtvaardig energie- en klimaatbeleid waar te maken.

Onze voorstellen

- 1** Zorg voor een eerlijk sociaal tarief voor elektriciteit en gas.
- 2** Zorg voor eerlijke en betaalbare prijzen voor de consument.
- 3** Zorg voor regels voor de commerciële praktijken van de leveranciers.
- 4** Zorg voor een sociaal-rechtvaardige energietransitie.
- 5** Zorg voor een structurele financiering van het Sociaal Energiefonds en de werking van de OCMW's.
- 6** Zorg voor een basisrecht op energie en water in de Grondwet.

1 Zorg voor een eerlijk sociaal tarief voor elektriciteit en gas.

Bestem het sociaal tarief voor mensen met de inkomensgrens ‘Verhoogde Tegemoetkoming’.

Het sociaal tarief moet toegankelijk zijn voor een grotere groep mensen in armoede die werken en bescherming nodig hebben tegen energiearmoede. Het sociaal tarief verbetert immers hun levenskansen en beperkt de schuldenlast. Het is een meermaals bewezen doeltreffend mechanisme.

We steunen de verzuchting om voor de toekenning van het sociaal tarief een inkomenscriterium te hanteren (loon, toelage, uitkering). De inkomensgrens van de verhoogde tegemoetkoming bij de ziekenfondsen is een rechtvaardige en realistische grens om te bepalen of huishoudens recht hebben op het sociaal tarief. Dit omvat de 20% laagste inkomens van België, terwijl de armoederisicogrens op 18,8 % ligt. (ARPE, Statbel 2021)

Pas het sociaal tarief ook toe voor gezinnen die volgens hun inkomen uit de boot vallen maar door het OCMW/CAW worden aangebracht.

Geef de hulpverlening met andere woorden de bevoegdheid om - na een sociaal onderzoek - de behoefte in te schatten en het recht op sociaal tarief toe te kennen.

Verplicht leveranciers om voor contracten sociaal tarief elektriciteit steeds groene stroomcontracten aan te bieden.

Zo realiseer je én een ecologisch én een sociaal doel.

Voorzie een getrapte overgang voor de huishoudens in het derde inkomensdecil (tussen de 20% en 30% laagste inkomens)

Er is zeker nood aan een getrappt sociaal tariefsysteem dat specifiek gericht is op een grotere groep mensen. Wie nu 1 euro meer verdient dan de inkomensgrens voor verhoogde tegemoetkoming, krijgt het sociaal tarief niet ... een pijnlijk nadeel van strakke inkomensgrenzen. Door het sociaal tarief toe te kennen aan de doelgroep die recht heeft op verhoogde tegemoetkoming, omvat je als overheid de groepen van inkomensdecilen 1 en 2. Met een getrapte overgang van het sociaal tarief kan je ook in inkomensdecil 3 de ondersteuning bieden. En het verschil maken! Een getrapte overgang komt ook tegemoet aan de kritiek dat het sociaal tarief nu te binair is.

Maak een vlotte switch (mét behoud van sociaal tarief) tussen leveranciers mogelijk.

Nu is er soms een maandenlange wachttijd vooraleer de nieuwe leverancier het recht toepast.

Garandeer een betalbaar sociaal tarief zodat het deel van het inkomen dat naar energiefacturen gaat, beperkt blijft.

Voorzie een automatische tegemoetkoming voor mensen zonder individuele meter die daardoor geen aanspraak kunnen maken op het sociaal tarief.

Vandaag moet je je eerst zelf aanmelden. Maar het risico op non-take-up is erg groot. We vragen de overheid om deze maatregel via een publieke campagne ruim bekend te maken.

Zet de Europese verplichting die stelt dat elk huishouden over een eigen meter moet beschikken, samen met de gewesten om in wetgeving.

Eigenaardig toch dat je voor een domicilie wel een apart huisnummer, deurbel en brievenbus moet hebben maar geen aparte energiemeter? Een heel kwetsbare doelgroep die in opgedeelde huizen woont, misloopt daardoor zijn recht op sociaal tarief missen. Ook in het nu uitgewerkte 'energiepremie'- systeem!

Geef de rechthebbenden op het sociaal tarief ondersteuning en voorrang bij programma's voor energierenovatie.

Directe steunmaatregelen voor huishoudens in kwetsbare situaties dienen duidelijk samen te gaan met investeringen in een sociaal-rechtvaardig klimaatbeleid. Vertrek daarbij vanuit de noden van mensen in armoede en zoek van daaruit naar oplossingen. Investeer in de isolatie en renovatie van zowel private als sociale woningen.

We vragen daarbij bijzondere aandacht voor de kwetsbare huurders op de private markt. Zij lopen het grootste risico om slachtoffer te worden van de huidige energie- en wooncrisis. Investeren in woonkwaliteit lijkt ons de enige juiste oplossing om zowel energiearmoede en een schuldenproblematiek aan te pakken, alsook om bij te dragen aan een sociale klimaattransitie. Armoedebestrijding vraagt om een gecoördineerde aanpak over bestuursniveaus heen.

2 Zorg voor eerlijke en betaalbare prijzen voor de consument.

Verplicht leveranciers om bevattelijke en vergelijkbare tariefformules aan te bieden en hun contracten in aantal te beperken.

Momenteel is de energiemarkt voor veel consumenten een onoverzichtelijk kluwen van aanbieders en contracten. Verschillende leveranciers hebben erg veel contracten wat het voor de consument er niet makkelijker op maakt. Daarenboven spelen leveranciers soms ook binnen een gelijknamig contract met verschillende tariefformules.

Leg de naleving van het federale contractenrecht (van toepassing op energiecontracten) op.

Bij een energiecontract van bepaalde duur geldt dus het principe dat de leverancier de prijs niet eenzijdig kan wijzigen.

Bevries in het geval van een nieuwe energiecrisis de prijzen en financier deze maatregel via een belasting op gerealiseerde overwinsten.

Werk een eerlijk systeem van consumentenbelasting (bv. een CO2-taks) uit.

Zorg ervoor dat kwetsbare huishoudens in niet-geïsoleerde woningen en/of grote huishoudens niet de dupe zijn. Bewaak ook dat senioren - die vaak niet meer wensen of kunnen investeren in een energiezuinige woning - niet automatisch de dupe zijn van zo'n consumentenbelasting.

3 Zorg voor regels voor de commerciële praktijken van de leveranciers.

Verplicht leveranciers om een fysieke, toegankelijke klantendienst te voorzien. Voor veel (kwetsbare) gezinnen is de digitale kloof een reëel gegeven.

Volgens de Koning BoudewijnStichting is 46% van de Belgen digitaal kwetsbaar. Het persoonlijk contact en face-to-face je probleem/situatie kunnen uitleggen, werkt voor veel mensen nog altijd het best.

Maak het ‘Consumentenakkoord’ bindend voor alle leveranciers door de bepalingen ervan op te nemen in het Wetboek van Economisch Recht.

Bestraf oneerlijke en misleidende handelspraktijken streng.

Dat gaat onder meer over ongeoorloofde klantenwervingspraktijken, eenzijdige verhoging van het voorschot en onjuiste facturering van de bijdragen. Momenteel heeft de regering de deurverkoop van energiecontracten bemoeilijkt. Een maatregel waar we al jaren voor pleiten en dan ook helemaal toejuichen. Helaas zijn op dit moment de telefonische verkoop en de verkoop-op-afstand (bv. in de supermarkt of elektro-zaak) buiten schot gehouden. Neem de volledige verkoop-op-afstand op in het Koninklijk Besluit en voorzie ook een straf bij niet-naleving. Onze suggestie in deze: organisaties die het Besluit niet naleven, moeten de volledige jaarfactuur van de gedupeerde klant ten laste nemen.

Voorzien in een schadevergoeding voor de consument bij een administratieve fout van de leverancier (bv. factureringsfouten, foutieve toepassing van het sociaal tarief, lang uitblijven van de facturering).

Reguleer de kosten die leveranciers aanrekenen voor contracten energiedelen of contracten van deelnemers aan een energiegemeenschap.

In het bijzonder voor initiatieven die een kwetsbare doelgroep beogen en betrekken, maken deze extra kosten het sop de kool niet meer waard is. Breng dan ook uniformiteit aan in de kosten die leveranciers aanrekenen of beter nog: verbied het aanrekenen van deze kosten met het oog op het faciliteren van een sociaal-rechtvaardige energietransitie.

4 Zorg voor een sociaal-rechtvaardige energietransitie.

- Betrek mensen in armoede in de energietransitie, hoor hun stem. Laat met andere woorden 'to leave no one behind' geen holle slogan zijn.
- Maak groene stroom verplicht voor alle contracten sociaal tarief elektriciteit. Zo realiseer je én een sociaal doel én een klimaatdoel.
- Zorg ervoor dat bij het uitfaseren van fossiele brandstoffen mensen met lage inkomens niet het slachtoffer worden van maatregelen of – zoals vaak - het laatst aan de beurt zullen komen.
- Collectiviseer waar kan. Met individuele oplossingen komen we er niet!
- Bestem de middelen uit het Europees Sociaal Klimaatfonds prioritair voor mensen die niet op eigen houtje kunnen deelnemen aan de transitie.
- Bestem de inkomsten van bv. het windmolenpark op zee aan de financiering van het sociaal tarief. Maar denk ook ruimer: plaats zonnepanelen op alle gebouwen van de federale overheid en bestem de opbrengst hiervan voor sociaal-rechtvaardige maatregelen.
- Anticipeer nu al op de volgende energiecrisis en wees voorbereid met een aantal maatregelen die meteen ook duurzaam zijn, die de transitie faciliteren.

5 Zorg voor een structurele financiering van het Sociaal Energiefonds en de werking van de OCMW's.

- Financier het Gas- en Elektriciteitsfonds en de OCMW's structureel zodat ze voldoende middelen hebben om alle aanvragen op te volgen.
- Stel de toegang tot het Gas- en Elektriciteitsfonds open voor alle residentiële energieconsumenten die er nood aan hebben. Dus ook voor mensen die nog geen cliënt zijn bij het OCMW!
- Blijf stimuleren dat OCMW's het fonds ook meer preventief inzetten in plaats van curatief (zoals bij het voorzien van een financiële tussenkomst bij onbetaalde facturen).
- Denk ook na over het financieren van de private sociale diensten zodat ze de non-take-up van rechten kunnen bestrijden (meer bepaald bij mensen die niet bij het OCMW kunnen/durven aankloppen).

6 Zorg voor een basisrecht op energie en water in de Grondwet.

Pas artikel 23 van de Grondwet aan door het recht op energie en water als primaire behoefte toe te voegen.

De Grondwet kent nu wel het recht op wonen maar niet het recht op energie en water. Het opnemen in de Grondwet moet de gewesten extra stimuleren om bepalingen op te nemen die een continue levering van water, gas en elektriciteit voor huishoudelijk gebruik garanderen, zodat de gebruikers hun menswaardige levensstandaard kunnen behouden. Het opnemen in de Grondwet biedt bovendien bescherming tegen elke terugval van het reeds bereikte beschermingsniveau en maakt het mogelijk om nieuwe bepalingen te onderwerpen aan de toets van het Grondwettelijk Hof.

Heb je vragen? Aarzel niet ons te contacteren!

Namens de sectorwerkgroep:

SAAMO Antwerpen – [Sven Claes](#)

SAAMO Limburg – [Yana Vandeput](#), [Verdiana Palombo](#)

SAAMO Oost-Vlaanderen – [Annelien Colson](#), [Hanne Couckuyt](#)

SAAMO provincie Antwerpen – [Leen Smets](#), [Jo Verhaegen](#), [Ann Van der Wilt](#), [Fien Houben](#)

SAAMO West-Vlaanderen – [Curt Callebaut](#), [Elie Claeys](#), [Stefan Goemaere](#), [Irene Kooperberg](#), [Jan Wielockx](#)

SAAMO Vlaams-Brabant – [Iris Verhoeyen](#), [Wannes Akkermans](#)

SAM – [Klaas Poppe](#)

SAAMO – [Kristel De Vos](#)

